

הנקמה "הגדולה" – למבצע "עמוד ענן" בעזה

עיון בפרשת השבוע על פי ה"כלי יקר"

הופיע מהר פארן, לפורענות דכתיב אל נקמות הופיע. השיב שאין הדבר כמחשבת המקשה, שאבדן הרשעים אינה שלימות מצד עצמה כ"א מהיותה מוכרחת לתקנת הצדיקים, שאין הדבר כן, כ"א איבודן של רשעים הוא שלימות בהנהגה מצד היושר האלקי. נמצא שמדת הנקמה גדולה היא באמת במקום הנחתה הראויה, וכחה כפול, שהיא שלימות מצד עצמה בהיות היושר האלהי נעשה להנמק מהראויים להנמק בהם. ועוד שמכשרת את הצדק האנושי ונותנת מקום לצדיקים להכנות מחורבן של הרשעים "וחרבות מחים גרים יאכלו". ע"כ הם שתי נקמות, אחת לטובה לתכלית הטובה וההנאה של הראויים למדה הטובה שבא מהפורענות של הרשעים, כענין "הופיע מהר פארן" שמפארן הופיע ממונם לישראל, והוא משל על כל טובה נמשכת להולכי בדרך טובים מחורבן של רשעים מוחלטים. ואחת לפורענות שנאמר "אל נקמות הופיע", שהוא דבר של שלימות מצד עצמו, להנמק מהרשעים שהם ראויים לכך במשפט צדק של שופט העליון ב"ה. וכיון שיש בה כפלים בשלימות, היא באמת מדה גדולה ראויה להנתן בין שתי אותיות.

7. רשר"ה במדבר ל"א, ב'

הנקמה מקימה את המשפט שנרמס ברגלי זדים, או היא מקימה את האישיות שהושפלה עד עפר. הנוקם מזדהה עם הדבר שהוא מבקש להקימו. ... המטרה איננה להכניע את האויב ולגמול לו כגמולו; ... (אלא) לשחרר אותו מבחינה רוחנית ומוסרית ולחלץ אותו מאימת נבליהם.

8. מעייני הישועה עמ' נ"ג

נקמה שבאה מצד אהבת הנצחון העצמי, נקמה פסולה היא. ונקמה הבאה מצד אהבת נצחון הצדק, נקמה קדושה היא. ולכן האדם שהוא בעל נטיות חומריות אסור לו להיות נוקם ונוטר, ורק הקב"ה שהוא מופשט מכל מיני נטיות, והכל אצלו משפט אמת וצדק, לו לבדו ראויה מדת הנקמה. "אל נקמות ד' אל נקמות הופיע". אולם, כל זה הוא במה שנוגע לפרט של ישראל, אבל מה שנוגע לכללות ישראל הרי הם אינם מרגישים כלל שום נטיה עצמית כי אם כולו קודש לד'. ולעתיד לבוא, כאשר יתגלה אורו של משיח, יתעלו כל הפרטים שבישראל למדרגת הכלל, ומושיעי ישראל בעצמם יוכלו לשפוט את כל הגוים ולעשות בהם נקמה. "יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", שאז תהיה אצלם הנקמה אך ורק מצד אהבת נצחון הצדק.

מעשה תעתועים ואינן כדאי שבעבורם יהיה לזה כאויב ומתנגם כי כפי האמת לא עשה לו זה כלום. כך הוא הענין בין אבינו שבשמים לברואיו אשר לפי מיעוט השגתם במושכלות הם חושבים כי כל עניני העה"ז יש בהם צד מעלה ושלימות והנוגע בכבודם או בגופם או בממונם נראה להם כי הגדיל לעשות עמהם רעה וצועקים לאביהם שבשמים שינקם נקמתם, אבל לפעמים אין הקב"ה משגיח בקול זעקתם כשאין ברעה זו תערובות דבר הנוגע בנשמתו של אדם כי בעיני השי"ת כל הענינים אשר בני אדם מסגלים בהם בעה"ז דומין ממש לצחוק ושחוק אשר עשה לו הילד שהזכרנו, על כן אין הקב"ה משגיח בהם זולת בזמן שע"י מאורעות שבגופות יגיע לו ביטול תורה ומצוה או הנקמה נקמת ה'.

ועל דבר זה מיוסר המזמור, המתחיל אל נקמות ה' וגו' (תהלים צד א) המקרים לומר שאין לבקש נקמה כ"א בדבר שהוא נקמת ה' כאמור, ... כי איככה יוכל וראה באבדן מולדתו עניים ומדוכים אלמנה גר ויתום ולא יקח נקמה מן עושי הרעה.

5. ברכות ל"ג, א'

אמר רב אמי גדולה רעה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר כי אל דעות ה' ... אמר רבי אלעזר גדול מקדש שנתן בין שתי אותיות שנאמר פעלת ה' מקדש ה' ... מתקיף לה רב אחא קרחינאה אלא מעתה גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר אל נקמות ה' אמר ליה אין במילתה מיהא גדולה היא והיינו דאמר עולא שתי נקמות הללו למה אחת לטובה ואחת לרעה לטובה דכתיב הופיע מהר פארן לרעה דכתיב אל נקמות ה' אל נקמות הופיע.

6. עין אי"ה ברכות א', ה', צ"ז-צ"ח

צו. אלה מעתה גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות. מדה גדולה ראויה להקרא אותה שהיא ראויה להיות תכליתית ושלימות מצד עצמה. אבל דבר שהוא חסרון מצד עצמו אלא שהוא נעשה לתכלית הגון, אינו ראוי להסמן בשם גדלות. ומדת הנקמה כיון שהיא רעה מצד עצמה, ואינה באה כ"א מפני ההכרח לאבד את הרשעים כדי לתקן עולם ולהניח לישרים מרשעתם וזדונם, איך תקרא מדה זו גדולה אם סימן ההנחה בין שתי אותיות ראויה להדרש כן.

צת. א"ל אין, במלתיה מיהא גדולה היא, כדעולא דאמר עולא שתי נקמות הללו למה, אחת לטובה ואחת לפורענות, לטובה שנאמר

1. דברים ל"ב, מ"ג

הַרְזִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דָם עֲבָדְיוֹ יִקּוּם וְנָקָם יֵשִׁיב לְצַרְיוֹ וְכַפֵּר אֲדָמָתוֹ עִמּוֹ:

2. תהילים קמ"ט, א'-ט'

(א) הַלְלוּהָ שִׁירֵי לַיהוָה שִׁיר חֲדָשׁ תַּהַלְלוּ בְּקִהְלֵי חֲסִידִים: ... (ו) לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּגוֹיִם תּוֹכַחַת בְּלֵאמֹים: ... (ט) לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט בְּתוֹב הַדָּר הוּא לְכָל חֲסִידֵי הַלְלוּהָ:

3. שמות רבה כ"ג, י"א

כל השירות שנאמרו בעולם לשון נקבות לומר מה הנקבה הזאת מתעברת ויולדת וחוזרת ויולדת כך הן הצרות באות עליהן ... אבל לע"ל אין עוד צרות בו ... באותה שעה אומרים שיר לשון זכר שנאמר (תהלים צח) שירו לה' שיר חדש:

4. כלי יקר ויקרא י"ט, י"ח

לא תקום ולא תטור את בני עמך. לא אמר עמיתך לפי שהנקימה והנטירה תכונה רעה בגוף האדם ואין מן הראוי לבקש נקמה על שום אדם שהוא מבני עמך אם טוב ואם רע, לפי שמסתמא הנקמה היא על מה שעשה לך בגופך או בממונך והדברים החם אינן ספונין וחשובים כל כך שיהיו ראויין לנקם עליהם:

אמנם מותר לעשות נקמה בגוים כי המה מסתמא רוצים להעבירך מעל מצות ה' ולהדיחך מעל ה' אלהיך וזה דבר חשוב וספון וראוי לבקש נקמה ע"ז, כי היא נקראת נקמת ה', לכך נאמר כאן את בני עמך למעט הגוים שאינן מבני עמך שנאמר (תהלים קמט ז) לעשות נקמה בגוים כי נקמת ה' היא. ועל זה ארז"ל (ברכות לג.) גדולה נקמה שנתנה בין ב' שמות שנאמר אל נקמות ה' (שם צד א) ... אבל על כל המאורעות שבגופות, לא רעה ה' שיבקש האדם נקמה עליהם. משל למה"ד לתינוק המשחק ועושה מעשה נערוה באיזו בנין או איזו ד"א ובא איזו אדם וקלקל כל מעשיו אשר בנה ואשר נטע הילד והילד צועק לפני אביו צעקה גדולה ומרה על זה ואילו היה אביו משגיח בו ועושה רצונו היה הורג לזה האדם, אמנם אביו אינו משגיח בקולו כלל כי אף אם הקטן כפי מיעוט שכלו הוא חושב שזה הגדיל לעשות לו רעה גדולה, מ"מ האב רואה בשכלו שאין הרבר כן ושכל מעשה הבן היו הבלים